

В. А. Бідняк,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри криміналістики та домедичної підготовки,
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
просп. Науки, 26, м. Дніпро, 49005, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6243-1939>

ПРОБЛЕМАТИКА НАРАХУВАННЯ ТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ЗБИТКІВ, СПРИЧИНЕНИХ НЕЗАКОННИМИ ДІЯМИ СУБ'ЄКТІВ ПРОГРАМИ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ

Анотація. У науковій статті розглянуто один із таких сучасних способів вчинення кримінальних правопорушень у галузі охорони здоров'я, як унесення неправдивої інформації до електронної системи «eHealth» за допомогою медичних інформаційних систем про надання медичних послуг пацієнтам за програмою медичних гарантій, висвітлено проблемні аспекти нарахування та підтвердження збитків, спричинених незаконними діями суб'єктів програми медичних гарантій. Під час дослідження застосовано сукупність загальнонаукових (аналізу, синтезу, дедукції, індукції) і спеціальних методів наукового пізнання (спеціально-юридичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, соціологічний, статистичний). Емпіричну базу склали матеріали 68 кримінальних проваджень, а також результати дисертаційного дослідження. Наукова новизна полягає у формуванні пропозицій щодо вноормування деяких питань реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення в 2024 р. в частині застосування замість тарифу, що визначається як глобальна ставка, у пакетах медичних послуг інших тарифів. Крім того, розкрито особливості бюджетного фінансування галузі охорони здоров'я, запровадженого з огляду на сучасний технологічний процес, проаналізовано механізм розрахування тарифів за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення. Надано порівняльну характеристику обчислення в пакетах медичних послуг, які оплачуються за тарифом, де застосовуються: капітаційна ставка, ставка на пролікований випадок, ставка на медичну послугу, за якими оплата послуг нараховується та здійснюється за надані медичні послуги певним пацієнтам у поточний період. Наголошено, що за пакетами медичних послуг, які оплачуються за тарифом глобальної ставки, ані судовий експерт, ані аудитор не можуть обчислити вартість такої медичної послуги на момент її надання, оскільки формула розрахування глобальної ставки багатоскладова і містить такі елементи, які невідомі на час унесення відомостей до електронної системи охорони здоров'я. Доведено, що за таких умов є як готування до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 Кримінального кодексу України, так і замах на нього. Практична значущість полягає в удосконаленні окремих норм чинного законодавства задля забезпечення прозорості використання коштів державного бюджету, наданих на реалізацію програми медичних гарантій, установлення всіх обставин кримінального правопорушення, розрахування суми спричинених збитків, притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, досудове розслідування, спеціальні знання; судова економічна експертиза; аудиторські перевірки; медичні послуги; електронна система «eHealth».

Вступ

Протидія економічній кримінальній протиправності є вагомим складником діяльності правоохоронних органів. У черговому виданні «Глобальне дослідження економічної злочинності 2024» міжнародна аудиторська група PricewaterhouseCoopers зазначає, що ризик економічної кримінальної протиправності складніший, ніж будь-коли раніше, створювати цінності й захищати їх набагато складніше. За даними дослідження, привласнення активів, неправомірна вигода та корупція – найпопулярніші види кримінальних правопорушень в Україні (47 %) (*Global Economic*, 2024, June 12). Не виняток і галузь охорони здоров'я України, у якій після нещодавнього реформування спостерігаються процеси трансформації

порядку використання бюджетних коштів, зокрема й виділених на реалізацію програми медичних гарантій, що також позначається на доказуванні кримінальних правопорушень і наразі становить підвищений інтерес.

Криміналістичні джерела (Bidniak et al., 2021; Chaplynskyi et al., 2023) вирізняють різноманітні способи вчинення кримінальних правопорушень у галузі охорони здоров'я: привласнення коштів шляхом проведення публічних закупівель товарів, робіт і послуг за завищеною вартістю; привласнення та розтрата бюджетних коштів шляхом безпідставного нарахування заробітної плати, виплата премій, коштів на відрядження та інших платежів; нарахування та виплата обов'язкових платежів особам, які оформлені як працівники,

але фактично не працюють у медичному закладі; привласнення коштів шляхом їх списання на поточний ремонт будівель лікарні, який фактично не проводиться; фіктивної закупівлі побутового інвентарю під авансові звіти; надлишкове списання лікарських засобів, виробів медичного призначення; оплата енерго-, тепlopостачання тощо за інших суб'єктів господарювання, розташованих на території лікарень (приватних кабінетів ультразвукової діагностики, діагностичних лабораторій, кафетеріїв та ін.); неналежне виконання службових обов'язків щодо збереження майна закладу охорони здоров'я, що спричинює його надшвидке зношення та втрату; підроблення медичної документації щодо встановлення групи інвалідності, народження дитини тощо; складання фіктивних документів щодо кількості хворих із метою збільшення фінансування бюджетних програм; використання бюджетних коштів не за цільовим призначенням; використання не за цільовим призначенням приміщень, обладнання, земельних ділянок тощо.

В умовах сьогодення, протидіючи кримінальним правопорушенням у галузі охорони здоров'я, працівники правоохоронних органів дедалі частіше стикаються із ситуаціями, коли медичні працівники підприємств, які є надавачами медичних послуг, уносять до електронної системи охорони здоров'я «eHealth» (ЕСОЗ) через медичні інформаційні системи неправдиву інформацію про надання медичних послуг пацієнтам, що надалі стає підставою для незаконних виплат на користь підприємств від Національної служби здоров'я України (НСЗУ) державних коштів і завдає значної шкоди державі.

Сутність цих протиправних дій, як зазначалося раніше (Bidniak, 2023), полягає в такому. Службові особи, заздалегідь плануючи вчинити протиправні дії, на підготовчому етапі складають фіктивні документи, наприклад, медичні картки хворого, результати лабораторних досліджень, висновки комісій, направлення та ін., що є підставою для надання пацієнтам певних медичних послуг. Надалі, зловживаючи службовим становищем і діючи умисно, з метою одержання неправомірної вигоди для юридичної особи, а саме протиправного отримання на користь підприємства коштів із державного бюджету, вчиняють несанкціоновані дії з інформацією, яка обробляється в автоматизованих системах, зокрема персональних даних осіб і медичну інформацію, що стає підставою для сплати на рахунки підприємств від НСЗУ коштів за програмою медичних гарантій обслуговування населення. Незаконно отримані на рахунки підприємства кошти надалі учасники змови привласнюють за схемою укладання фіктивних договорів

на постачання товарів, робіт чи послуг, а також нараховуючи завищені суми премій, матеріальну допомогу та виплати заробітної плати учасникам змови й особам, які фактично на підприємстві не працюють. Цей порівняно новий спосіб протиправних дій, що, крім надвеликих збитків, спричинених державі, вирізняються тяжкими наслідками охоронюваним законом державним інтересам, практично завжди вчиняють організовані групи чи злочинні організації й охоплюють майже всі регіони нашої держави.

Слід зазначити, що в процесі досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинюваних у такий спосіб, перед слідчими постає низка проблем, наприклад, під час встановлення суми спричинених збитків та її підтвердження судовим експертом, що негативно відбивається на результатах досудового розслідування.

Концептуальні основи інституту спеціальних знань та особливості призначення і проведення судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема й економічних, були предметом дослідження науковців і практиків (e.g., Klymenko, & Kupriievych, 2015; Shcherbakovskiy, 2015; Pyrih, & Bidniak, 2019; Shepitko, 2023; Tsybal et al., 2024). Водночас науковим підґрунтям із методики розслідування економічних кримінальних правопорушень стали наукові надбання (in particular, Stepaniuk, 2012; Pchelina, 2017).

Сьогодні, працюючи в окресленому напрямі, науковці розглядають актуальні проблеми компенсаційного механізму відшкодування мілітарних збитків докілью (Kirin et al., 2024); кримінально-процесуальні аспекти відшкодування збитків, завданих громадянину внаслідок збройної агресії (Kaplina, & Sharenko, 2022); збройні конфлікти в економічному, соціальному та правовому контекстах сучасності: причини, закономірності, суперечності (Pyrih et al., 2019). У контексті дослідження іншого особливого правового режиму – пандемії торкалися деяких способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із реалізацією програм державних гарантій медичного обслуговування населення (Kharkevych, 2023). Дослідження вчених зосереджені і на значенні судово-економічних знань для розслідування бюджетних правопорушень, висвітлюються роздуми щодо антиекспертного популізму (Best, 2024). Вітчизняні науковці розглядають судову економічну експертизу в площині розслідування корупційних правопорушень (Parfentii, 2022). Учені привертають увагу до приватних розслідувань економічних правопорушень. На прикладі Нідерландів ілюструють переваги інституту спеціалізованих корпоративних слідчих, до функцій яких входять

судово-бухгалтерські дослідження, перед державними установами. Зокрема, відповідно до закону судові експерти зобов'язані утримуватися від юридичних кваліфікацій у своєму дослідженні, проте зазначені приватні фахівці мають унікальну можливість надавати юридичні консультації щодо наслідків розслідування (Meerts, 2023). Розглядають питання залучення нейтральних фахівців під час розгляду судових справ (Sidak, 2013). Сьогодні, у цифрову епоху, експерти, які проводять судово-бухгалтерські експертизи, – в авангарді виявлення та розслідування фінансових правопорушень. Інтеграція штучного інтелекту, який із позиції прогнозу аналітики значно покращить виявлення економічних правопорушень, створює, акцентують фахівці (Daraojimba et al., 2023), проблеми, зокрема й потребу в експертів набути нових навичок та адаптуватися до швидкозмінних технологічних ландшафтів. Висловлюючись на розвиток цієї думки (Reva, 2019), стверджують, що експерт повинен забезпечуватися необхідними технічними засобами для проведення експертизи, не маючи при цьому змоги змінити початкової структури та змісту електронного документа. Крім того, науковці розглядають правозастосовну практику проведення економічної експертизи, зокрема нормативно-правове забезпечення економічної експертизи (Mulyk, 2021); порушують питання удосконалення методичного забезпечення економічної експертизи облікових процедур щодо фінансових інструментів (Lukova, 2023).

Проте наразі бракує ґрунтовних досліджень проблематики нарахування та підтвердження збитків, спричинених незаконними діями суб'єктів програми медичних гарантій. У межах протидії протиправній діяльності в галузі охорони здоров'я працівники правоохоронних органів мають бути обізнані із сучасними змінами наявного бюджетного фінансування, запровадженими з огляду на сучасний технологічний процес, що неминуче позначається на тарифікації медичних пакетів під час нарахування оплати за надані послуги за програмою медичних гарантій і вносять певні зміни до процесу досудового розслідування кримінальних правопорушень. Водночас зазначене потребує додаткових нових знань і методів проведення судових економічних експертиз, аудиторських перевірок, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Матеріали та методи

Метою статті є висвітлення проблематики нарахування та підтвердження збитків, спричинених незаконними діями суб'єктів програми медичних гарантій. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання: ґрунтуючись на

аналізі наукової думки щодо доказування економічних правопорушень, законодавчої бази у сфері реалізації програми медичних гарантій, а також Методики розрахунків тарифів за різними медичними пакетами, розглянути вимоги до призначення та проведення судової економічної експертизи; визначити проблемні питання щодо нарахування збитків НСЗУ, необхідних для проведення експертного дослідження; запропонувати напрями вирішення окресленої проблематики.

Методологічне підґрунтя визначено з огляду на особливості предмета дослідження та поставленої мети публікації, водночас інструмент наукового пошуку становили сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, методи аналізу, синтезу, дедукції, індукції – для вивчення наукових передумов проведення судової економічної експертизи, формування достовірних висновків на основі опрацювання наукових джерел і матеріалів судово-слідчої та експертної практики. Емпіричну базу дослідження склали матеріали 68 кримінальних проваджень (Вінницька (7), Волинська (2), Дніпропетровська (3), Донецька (2), Житомирська (2), Закарпатська (1), Запорізька (4), Івано-Франківська (2), Київська (2), Кіровоградська (3), Луганська (3), Львівська (5), м. Київ (2), Миколаївська (4), Одеська (3), Полтавська (2), Рівненська (4), Сумська (3), Тернопільська (3), Харківська (3), Херсонська (1), Хмельницька (3), Черкаська (1), Чернівецька (2), Чернігівська (1) області) і 32 висновки судових експертів за період 2023–2024 рр., а також результати дисертаційного дослідження (Bidniak, 2020).

Результати та обговорення

Як відомо, взаємовідносини між суб'єктами програми медичних гарантій здійснюються в електронному вигляді. Законодавча регламентація, а саме документообіг, пов'язаний із укладенням, зміною та припиненням договору через електронну систему охорони здоров'я з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг (*Kabinet Ministriv Ukrainy [KMU], 2018, Kviten 25, Deiaki pytannia; KMU, 2019, Lystopad 27*), не забезпечила від появи нових протиправних схем. Аналіз судово-слідчої практики засвідчує, що останнім часом різко збільшилася кількість кримінальних правопорушень, пов'язаних із привласненням коштів, наданих із державного бюджету для реалізації програми медичних гарантій, які вчиняються шляхом протиправного внесення до електронної системи охорони здоров'я «eHealth» неправдивої інформації, а саме: унесення відомостей про надання медичних послуг пацієнтам, які фактично медичних послуг не отримували та взагалі не обізнані з

фактом використання їхніх персональних даних; унесення відомостей про надання послуг пацієнтам, які фактично медичних послуг не отримували, але обізнані з фактом використання їхніх персональних даних; унесення до системи інформації про надання медичних послуг пацієнтам, які фактично лікувалися, але до ЕСОЗ додатково внесені відомості про надані медичні послуги, яких пацієнт фактично не отримував і необізнаний із фактом їхнього надання; унесення до системи відомостей щодо надання пацієнтам безоплатної медичної послуги за програмою медичних гарантій, але за що пацієнти на вимогу лікарів фактично сплачували кошти; унесення інформації про надання послуг пацієнтам, які на час їх надання померли, виїхали за кордон або взагалі не існують.

Сучасна судова практика, справедливо зазначають фахівці (Drahan, & Liubeznikov, 2024), потребує від посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування, а також прокурорів об'єктивно та максимально достовірно встановлювати розмір заподіяної корупційним кримінальним правопорушенням майнової шкоди. Так і за кримінальними провадженнями щодо фактів заволодіння бюджетними коштами в галузі охорони здоров'я основне завдання судової економічної експертизи полягає у встановленні розміру збитків і ким вони були спричинені (Bidniak, 2019). Але за кримінальними правопорушеннями, пов'язаними із привласненням коштів, наданих із державного бюджету на реалізацію програми медичних гарантій, які вчиняють шляхом протиправного внесення до електронної системи охорони здоров'я «eHealth» неправдивої інформації, процес розрахування спричинених матеріальних збитків має певні особливості.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій» від 25 квітня 2018 р. № 410 замовник (НСЗУ) зобов'язується оплачувати медичні послуги, унесені до звіту про медичні послуги, щодо якого замовник не подав заперечення, згідно з тарифом із застосуванням відповідних коригувальних коефіцієнтів, затверджених у порядку, визначеному законодавством, інформацію про надання яких надавач належно вніс до системи, у межах загальної орієнтовної ціни договору, зважаючи на граничну суму оплати у відповідному звітному періоді, якщо таку граничну суму зазначено в додатках до договору (КМУ, 2018, Kviton 25, Pro dohovory, Turova forma dohovory, p. 29).

Механізм розрахунку тарифів за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, визначений постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації програми

державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» від 22 грудня 2023 р. № 1394 (КМУ, 2023, Hrudon 22) та Методикою розрахунку тарифів, затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19 грудня 2019 р. № 2559 (Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy [MOZU], 2019, Hrudon 19), кардинально відрізняється залежно від виду пакету медичних послуг.

За результатами аналізу, 2024 р. за пакетами медичних послуг: «Первинна медична допомога» (Пакет № 1); «Ведення вагітності в амбулаторних умовах» (Пакет № 35); «Лікування пацієнтів методом перитонеального діалізу в амбулаторних умовах» (Пакет № 37); «Радіологічне лікування та супровід пацієнтів з онкологічними захворюваннями в стаціонарних та амбулаторних умовах» (Пакет № 18); «Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги» (Пакет № 51); «Діагностика та лікування дорослих і дітей, хворих на туберкульоз, у стаціонарних та амбулаторних умовах» (Пакет № 20); «Супровід та лікування дорослих та дітей, хворих на туберкульоз, на первинному рівні медичної допомоги» (Пакет № 41); «Діагностика, лікування та супровід осіб із вірусом імунодефіциту людини (та підозрою на ВІЛ)» (Пакет № 21); «Лікування осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів із використанням препаратів замісної підтримувальної терапії» (Пакет № 22); «Стаціонарна паліативна медична допомога дорослим і дітям» (Пакет № 23); «Мобільна паліативна медична допомога дорослим і дітям» (Пакет № 24), для розрахування вартості послуг застосовується капітаційна ставка, яка визначає середньозважений розмір оплати за медичне обслуговування одного пацієнта протягом визначеного періоду незалежно від кількості фактичних звернень пацієнта за медичною допомогою.

Розмір капітаційної ставки ($КС_i$) відповідно до Методики розрахунку тарифів (MOZU, 2019, Hrudon 19, Metodyka, rozd. II, p. 2) обчислюють за формулою:

$$КС_i = \frac{Вкс_i}{КП_i},$$

де: i – види медичних послуг;

$Вкс_i$ – прогнозний обсяг видатків за програмою на оплату послуг відповідного виду протягом визначеного періоду незалежно від кількості фактичних звернень пацієнтів за медичною допомогою;

$КП_i$ – прогнозна кількість пацієнтів, за медичне обслуговування яких сплачується відповідна капітаційна ставка у відповідному бюджетному році.

Для розрахування вартості за пакетами медичних послуг: «Медична допомога при гострому мозковому інсульті» (Пакет № 5); «Медична допомога при гострому інфаркті міокарда» (Пакет № 6); «Медична допомога при пологах» (Пакет № 7); «Медична допомога новонародженим у складних неонатальних випадках» (Пакет № 8); «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у стаціонарних умовах» (Пакет № 53); «Лікування дорослих та дітей методом трансплантації органів» (Пакет № 64), застосовується ставка на пролікований випадок, яка визначає середньозважений розмір оплати за один пролікований випадок.

Розмір базової ставки (СПВ_i) розраховується за формулою (MOZU, 2019, Hruden 19, Metodyka, rozd. III, p. 2):

$$\text{СПВ}_i = \frac{\text{Вспв}_i}{\text{Кпв}_i},$$

де: i – види медичних послуг;

Вспв_i – прогнозний обсяг видатків за програмою на оплату послуг відповідного виду;

Кпв_i – прогнозна кількість пролікованих випадків, що оплачується за програмою у відповідному бюджетному році.

Для розрахування вартості за пакетами медичних послуг: «Мамографія» (Пакет № 10); «Гістероскопія» (Пакет № 11); «Езофагогастроуденоскопія» (Пакет № 12); «Колоноскопія» (Пакет № 13); «Цистоскопія» (Пакет № 14); «Бронхоскопія» (Пакет № 15); «Лікування пацієнтів методом гемодіалізу в амбулаторних умовах» (Пакет № 16); «Медична реабілітація немовлят, які народилися передчасно та/або хворими, протягом перших трьох років життя» (Пакет № 25); «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям в амбулаторних умовах» (Пакет № 54); «Неонатальний скринінг» (Пакет № 48); «Медичний огляд осіб, який організовується територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки» (Пакет № 60); «Секційне дослідження» (Пакет № 55); «Лікування безпліддя за допомогою допоміжних репродуктивних технологій (запліднення *in vitro*)» (Пакет № 63); «Лікування дорослих та дітей методом трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин» (Пакет № 65), застосовується ставка на медичну послугу, яка визначає середньозважений розмір оплати за окрему медичну послугу.

Розмір ставки на медичну послугу (СМП_i) обчислюється за формулою (MOZU, 2019, Hruden 19, Metodyka, rozd. IV, p. 2):

$$\text{СМП}_i = \frac{\text{Всмп}_i}{\text{Кмп}_i},$$

де: i – види медичних послуг;

Всмп_i – прогнозний обсяг видатків за програмою на оплату послуг відповідного виду;

Кмп_i – прогнозна кількість відповідних медичних послуг, що оплачуються за програмою у відповідному бюджетному році.

Як бачимо, у пакетах медичних послуг, які оплачуються за тарифом, де застосовують: капітаційну ставку; ставку на пролікований випадок; ставку на медичну послугу, оплату послуг нараховують і здійснюють за надані медичні послуги певним пацієнтам у поточний період. Сума оплати обчислена і залежить від обсягу надання медичної послуги із застосуванням відповідних коефіцієнтів. Коли до електронної системи охорони здоров'я внесено неправдиву інформацію щодо надання медичних послуг пацієнтам, для аудиторів і судових експертів немає проблем для обчислення суми та підтвердження спричинених збитків.

Інша ситуація в разі надання медичної допомоги, передбаченої пакетами медичних послуг, які оплачуються за тарифом глобальної ставки, коли надавачі протягом поточного періоду отримують фіксовану суму, розмір якої не залежить від кількості наданих у цей період медичних послуг. Так, для обчислення вартості за пакетами медичних послуг: «Екстрена медична допомога» (Пакет № 2); «Хірургічні операції дорослим та дітям у стаціонарних умовах» (Пакет № 3); «Хірургічні операції дорослим та дітям в умовах стаціонару одного дня» (Пакет № 47); «Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій» (Пакет № 4); «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах» (Пакет № 9); «Стоматологічна допомога дорослим та дітям» (Пакет № 34); «Хіміотерапевтичне лікування та супровід пацієнтів з онкологічними захворюваннями у стаціонарних та амбулаторних умовах» (Пакет № 17); «Лікування та супровід пацієнтів з гематологічними та онкогематологічними захворюваннями в стаціонарних та амбулаторних умовах» (Пакет № 38); «Психіатрична допомога дорослим та дітям у стаціонарних умовах» (Пакет № 19); «Психіатрична допомога дорослим та дітям, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами» (Пакет № 39); «Готовність закладу охорони здоров'я до надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях» (Пакет № 42); «Готовність та забезпечення надання медичної допомоги населенню, яке перебуває на території, де ведуться бойові дії» (Пакет № 57), застосовується глобальна ставка, розрахована на основі прогнозованої кількості медичних послуг.

Розмір глобальної ставки ($ГС_i$) обчислюється за формулою (МОЗУ, 2019, Hruden 19, Metodyka, rozd. V, p. 2):

$$ГС_i = \sum_{i=1}^n КС_i \times КП_i \times \kappa_i + \sum_{i=1}^n СПВ_i \times КПВ_i \times \kappa_i + \sum_{i=1}^n СМП_i \times Кмп_i \times \kappa_i,$$

де: i – види медичних послуг;

κ_i – коефіцієнт, що відображає наявність медичної послуги за типом ставки, дорівнює одиниці, якщо медична послуга є, або нулю – якщо немає.

Тобто ця сума розраховується, зважаючи на кількість наданих медичних послуг за минулий період, а на кількість наданих медичних послуг у поточний період зважатимуть для визначення фіксованої суми оплати в майбутньому періоді. У результаті медичні працівники, які внесли фіктивні відомості до електронної системи охорони здоров'я за пакетами, що тарифікуються за глобальною ставкою, фактично отримують надлишкові кошти від НСЗУ в наступному періоді, водночас розмір цих коштів розраховуватиметься за результатами їхньої «роботи» за поточний період, який ще не завершений. Ані судовий експерт, ані аудитор не можуть розрахувати вартості такої медичної послуги, оскільки формула розрахування глобальної ставки багатоскладова і містить не відомі на час внесення фіктивних відомостей до ЕСОЗ елементи.

Відповідно до методики (*Dnipropetrovskyi NDISE Ministerstva yustytsii Ukrainy, 2003*) судовим експертам для такого дослідження необхідно ґрунтуватися на методах, способах і прийомах, використовуваних під час судових економічних експертиз. Для проведення економічної експертизи Інструкцією регламентовано надання експерту документів бухгалтерського та податкового обліку, які містять вихідні дані для вирішення поставлених питань (*Ministerstvo yustytsii Ukrainy, 1998, Zhovten 08, Instruksiiia, rozd. III, hl. 3, p. 3.3*). Учені (e.g., Stepaniuk, 2004, s. 180–181) рекомендують надсилати для експертизи документи, які слугують експерту джерелом фактів, що підлягають установленню у справі. У кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із порушеннями бюджетного законодавства, слід надавати: первинні та зведені документи бухгалтерського обліку і звітності, які містять вихідні дані для вирішення поставлених запитань (головні книги, баланси, меморіальні ордери, журнали-ордери, прибуткові та видаткові ордери, касові книги, виписки банків і додатки до них, розрахункові платіжні відомості, трудові договори, звіти касирів, документи місячної, квартальної та річної звітності установи тощо); документи, якими визначається обсяг, розподіл і цільове призначення бюджетних коштів, що стали предметом кримінального правопорушення (плани асигнувань, кошториси,

плани використання бюджетних коштів тощо); документи казначейського обліку та звітності про виконання відповідного бюджету; документи, які встановлюють обсяг повноважень службових осіб; акти ревізій і додатки до них; чорнові записи (якщо вони виявлені); протоколи огляду документів.

Завдання слідчого, який проводить досудове розслідування, – надати судовому експерту необхідні документи, які потрібно отримати від володітеля в передбачений законом спосіб. А втім, слушно зазначає фахівець (Felix, 2022, p. 395), процес збирання доказів має вирішальне значення для розслідування, проте не зважає на всі випадки успіху або провалу. Тож описана ситуація нерозв'язувальна, оскільки необхідних даних бракує і замовнику послуг – НСЗУ.

За таких обставин є як готування до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України, так і замах на нього. Але норми цієї статті неможливо застосувати до правопорушників, оскільки на час замаху невідома сума коштів, на яку вони посягають, і, як наслідок, неможливість довести предмет кримінального правопорушення.

Наприклад, у результаті досудового розслідування кримінального провадження слідчі СУ ГУНП у Дніпропетровській області виявили, що медичні працівники впродовж 2020–2022 рр. незаконно внесли до електронної системи охорони здоров'я відомості про 210 пацієнтів, яким нібито надавали медичну допомогу. А втім, під час допиту останніх установленно, що вони взагалі не зверталися до закладу та не отримували жодної медичної послуги. До НСЗУ було надіслано запит для встановлення суми коштів, сплачених лікарні за нібито надані послуги зазначеним пацієнтам. За отриманою інформацією, відомості про надання медичної допомоги цим 210 пацієнтам упродовж 2020–2022 рр. медичні працівники до електронної системи охорони здоров'я вносили 7768 разів за різними пакетами. І саме за пакетами, які тарифікувалися за глобальною ставкою, суму збитків, на яку посягали фігуранти, вирахувати не вдалося. Як наслідок – неможливість застосування до винних осіб ст. 191 КК України та притягнення останніх до відповідної кримінальної відповідальності.

Тож на часі внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році» від 22 грудня 2023 р. № 1394 в частині застосування замість тарифу, що визначається як глобальна ставка, у пакетах медичних послуг інших тарифів за наведеним прикладом у такій редакції:

«28. Тариф на медичні послуги з надання екстреної медичної допомоги, що передбачені специфікаціями, визначається як ставка на медичну послугу, до якої застосовуються коригувальні коефіцієнти залежно від регіону, виду та обсягу надання медичної допомоги.

29. Запланована вартість медичних послуг, пов'язаних із екстреною медичною допомогою, що надаються за кожним договором, розраховується як добуток ставки на медичну послугу, запланованої середньомісячної кількості медичних послуг і кількості місяців строку дії договору. Запланована середньомісячна кількість зазначених медичних послуг встановлюється відповідно до інформації, зазначеної в пропозиції, але не більше ніж: середньомісячна фактична кількість наданих медичних послуг надавачем медичних послуг за період з 1 січня до 31 грудня 2023 р. згідно з даними електронної системи охорони здоров'я із заокругленням до цілого числа – для надавачів

медичних послуг, які надавали відповідні медичні послуги згідно з даними електронної системи охорони здоров'я.».

Висновки

Застосування глобальної ставки для розрахування оплати медичних послуг, які надають у межах програми медичних гарантій, здебільшого не дає змоги обчислити та підтвердити розмір коштів, на які посягають правопорушники і, як наслідок, унеможлиблює їх притягнення до відповідальності в міру своєї вини. Тому, убачається, постає потреба переглянути правозастосовну практику та внести зміни до нормативно-правових актів, що регулюють таку діяльність, у частині застосування тарифів на медичні послуги, які дають можливість обчислити та підтвердити суму коштів, що її нараховують і сплачують надавачам медичних послуг за конкретного пацієнта.

Подяки

Автор висловлює слова подяки учасникам дослідження, зокрема працівникам ДСР НП України та судовим експертам, результати діяльності яких лягли в основу цієї статті.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] Best, J. (2024). How to be an expert in confusing times: lessons from the Office of Budget Responsibility. *British Politics*. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41293-024-00260-7>
- [2] Bidniak, V. (2019). Types of expertise assigned in the investigation of crimes relating to illegal use of budget funds in the field of health care. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, (Special Issue 1), 229–232. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2019-5-229-232>
- [3] Bidniak, V. A. (2020). *Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz derzhavnym finansuvanniam v haluzi okhorony zdorovia* [Dysertatsiia kandydata yurydychnykh nauk, Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom]. Kyiv. 265 s. [in Ukrainian].
- [4] Bidniak, V. A., Bidniak, H. S., & Chaplynskyi, K. O. (2021). *Teoretychni, pravovi ta prakseolohichni zasady vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz derzhavnym finansuvanniam v haluzi okhorony zdorovia: monohrafiia*. Odesa: Helvetyka. 206 s. [in Ukrainian].
- [5] Bidniak, V. A. (2023). Pryvlasnennia koshtiv z derzhavnoho biudzhetu, shcho peredbacheni dlia finansuvannia medychnykh posluh za prohramoiu medychnykh harantii obsluhovuvannia naseleння: aktualni aspekty. U *Suchasni vyklyky ta aktualni problemy zabezpechennia mizhnarodnoi ta natsionalnoi bezpeky (tendentsii, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia)*: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (s. 22–25). Dnipro: Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnykh sprav [in Ukrainian].
- [6] Chaplynskyi, K., Sydorov, O., Bidniak, V., Bidniak, H., & Pakulova, T. (2023). *Use of Special Knowledge in Investigation of Crimes Related to Public Funding in the Field of Healthcare*: study aid. Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 148 p. https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11847/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_Manual%20%d0%a7%d0%b0%d0%bf%d0%bb%d0%b8%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9.pdf
- [7] Daraojimba, R. E., Farayola, O. A., Olatoye, F. O., Mhlongo, N., & Oke, T. T. (2023). Forensic accounting in the digital age: a US perspective: scrutinizing methods and challenges in digital financial fraud prevention. *Finance & Accounting Research Journal*, 5(11), 342–360. DOI: <https://doi.org/10.51594/farj.v5i11.614>
- [8] Dnipropetrovskyi NDISE Ministerstva yustytysii Ukrainy. (2003). *Metody, sposoby ta pryomy, yaki vykorystovuiutsia pry provedenni sudovo-ekonomichnykh ekspertyz: metodyka* (reiestratsiinyi kod 11.0.08) [in Ukrainian].

- [9] Drahan, O. V., & Liubeznikov, D. O. (2024). Stiahnennia zbytkiv, zavdanykh derzhavi vnaslidok koruptsiinoho kryminalnogo pravoporushennia u kryminalnomu provadzhenni: diialnist prokurora. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: Pravo*, 3(82), 158–164 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.26>
- [10] Felix, U. O. (2022). Evidence Collecting Processes and Fraud Examination: The Role of an Expert Forensic Accountant. *Asian Basic and Applied Research Journal*, 4(1), 394–420.
<https://jofresearch.com/index.php/ABAARJ/article/view/75>
- [11] *Global Economic Crime Survey 2024: Address the pervasive challenges of economic crime*. (2024, June 12). pwc.com.
<https://www.pwc.com/gx/en/services/forensics/economic-crime-survey.html>
- [12] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018, Kviten 25). *Pro dohovory pro medychne obsluhovuvannia naseleння za prohramoiu medychnykh harantii*: postanova (No 410) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF#Text>
- [13] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018, Kviten 25). *Deiaki pytannia elektronnoi systemy okhorony zdorovia*: postanova (No 411) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF#Text>
- [14] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2019, Lystopad 27). *Deiaki pytannia dohovoriv medychnoho obsluhovuvannia naseleння*: postanova (No 1073) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2019-%D0%BF#Text>
- [15] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023, Hruden 22). *Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleння u 2024 rotsi*: postanova (No 1394) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>
- [16] Kaplina, O., & Sharenko, S. (2022). Problemy vidshkoduvannia zbytkiv, zavdanykh hromadianynovi vnaslidok zbroinoi ahresii: kryminalnyi protsesualnyi aspekt [Issues of Compensation for Damages Caused to a Citizen as a Result of Armed Aggression: Criminal and Procedural Aspects]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 2(27), 12–31 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2022.02>
- [17] Kharkevych, Yu. I. (2023). Deiaki sposoby vchynennia kryminalnykh pravoporushen, poviazanykh iz realizatsiieiu prohram derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleння ta humanitarnoiu dopomohoiu v period pandemii. U *Svit naukovykh doslidzen*: materialy mizhnarodnoi multydystryplinarnoi naukovi internet-konferntsii (s. 147–149). Ternopil: Nauk. spilnota; WSZIA w Opolu [in Ukrainian].
- [18] Kirin, R., Hryshchak, S., & Petliuk, Yu. (2024). Aktualni problemy kompensatsiinoho mekhanizmu vidshkoduvannia militarynykh zbytkiv dovkilliu [Current problems of the compensation mechanism reparations for military damage to the environment]. *Law. State. Technology*, (1), 8–19 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/2024-1-2>
- [19] Klymenko, N. I., & Kuprievych, O. A. (2015). Mizhnarodne spivrobitnytstvo sudovo-ekspertnykh ustanov [International cooperation of forensic expert institutions]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva*, (4), 130–134.
https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Klimenko_Kyprievuch.pdf
- [20] Lukova, O. S. (2023). Udoskonalennia metodychnoho zabezpechennia ekonomichnoi ekspertyzy oblikovykh protsedur shchodo finansovykh instrumentiv [Improvement of methodological provision of economic expertise of accounting procedures regarding financial instruments]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, (68), 556–571 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.56>
- [21] Meerts, C. (2023). The private policing of economic crime – Corporate investigations and settlements. *Journal of Economic Criminology*, (1), 100016.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2023.100016>
- [22] Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. (2019, Hruden 19). *Metodyka rozrakhunku taryfiv*: zatverdzhena nakazom (No 2559) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1270-19#Text>
- [23] Ministerstvo yustytisii Ukrainy. (1998, Zhovten 08). *Instruktsiia pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzen*: zatverdzheno nakazom (No 53/5) [in Ukrainian].
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
- [24] Mulyk, Ya. I. (2021). Normatyvno-pravove zabezpechennia ekonomichnoi ekspertyzy: stan ta vdoskonalennia [Regulatory and Legal Support of Economic Examination: State and Improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (28) [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-9>
- [25] Parfentii, L. A. (2022). Sudova ekonomichna ekspertyza pry rozsliduvanni koruptsiinykh zlochyniv [Forensic economic examination in the investigation of corruption crimes]. *Pravo i bezpeka*, 4(87), 13–23 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.01>
- [26] Pchelina, O. V. (2017). *Teoretychni zasady formuvannia ta realizatsii metodyky rozsliduvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti* [Dysertatsiia doktora yurydychnykh nauk, Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav]. Kharkiv. 571 s. [in Ukrainian].

- [27] Pyrih, I. V., & Bidniak, H. S. (2019). *Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni: navchalnyi posibnyk*. Dnipro: Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 140 s. [in Ukrainian].
<https://er.dduvs.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3719/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9F%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- [28] Pyrih, I., Bidniak, H., & Pletenets, V. (2019). Armed conflicts in the economic, social and legal context of the present: causes, regularities and contradictions. *Economic Annals-XXI*, 175(1–2), 4–9.
 DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V175-01>
- [29] Reva, T. M. (2019). Elektronni dokumenty yak ob'ekt sudovoi ekonomichnoi ekspertyzy [Electronic documents as an object of forensic economic expertise]. *Kryminalistychnyi visnyk*, 2(32), 53–59 [in Ukrainian].
 DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2019-32-2-53>
- [30] Shcherbakovskiy, M. H. (2015). *Provedennia ta vykorystannia sudovykh ekspertyz u kryminalnomu provadzhenni: monohrafiia*. Kharkiv: V dele. 560 s.
<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0dd2821b-1646-4d5c-965f-c20e08dc1479/content>
- [31] Shepitko, V. (2023). Sudova ekspertyza ta sudovo-ekspertna diialnist: pohliad kriz pryzmu dumok ekspertiv [Forensic Science and Forensic Expert Activity: a View Through the Prism of Forensic Experts' Opinions]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 30(1), 12–22.
 DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2023.02>
- [32] Sidak, J. G. (2013). Court-appointed neutral economic experts. *Journal of Competition Law and Economics*, 9(2), 359–394.
 DOI: <https://doi.org/10.1093/joclec/nht011>
- [33] Stepaniuk, R. L. (2004). *Metodyka rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh z porushenniamy biudzhetnoho zakonodavstva* [Dysertatsiia kandydata yurydychnykh nauk, Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav]. Kharkiv. 261 s. [in Ukrainian].
- [34] Stepaniuk, R. L. (2012). *Teoretychni zasady metodyky rozsliduvannia zlochyniv, vchynenykh u biudzhetnii sferi Ukrainy* [Dysertatsiia doktora yurydychnykh nauk, Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav]. Kharkiv. 475 s.
- [35] Tsymbal, P. V., Antoniuk, A. B., Kuzmenko, O. V., Omelchuk, L. V., & Tymoshenko, O. A. (2024). *Sudovo-ekspertna diialnist v Ukraini: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Yevropeiskiy universytet. 188 s.

Список використаних джерел

- [1] Best J. How to be an expert in confusing times: lessons from the Office of Budget Responsibility. *British Politics*. 2024.
 DOI: <https://doi.org/10.1057/s41293-024-00260-7>
- [2] Bidniak V. Types of expertise assigned in the investigation of crimes relating to illegal use of budget funds in the field of health care. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2019. Special Issue 1. P. 229–232.
 DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2019-5-229-232>
- [3] Бідняк В. А. Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням в галузі охорони здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 265 с.
- [4] Бідняк В. А., Бідняк Г. С., Чаплинський К. О. Теоретичні, правові та праксеологічні засади використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням в галузі охорони здоров'я : монографія. Одеса : Гельветика, 2021. 206 с.
- [5] Бідняк В. А. Привласнення коштів з державного бюджету, що передбачені для фінансування медичних послуг за програмою медичних гарантій обслуговування населення: актуальні аспекти. *Сучасні виклики та актуальні проблеми забезпечення міжнародної та національної безпеки (тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 2 груд. 2022 р. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 22–25.
- [6] Chaplynskyi K., Sydorov O., Bidniak V., Bidniak H., Pakulova T. Use of Special Knowledge in Investigation of Crimes Related to Public Funding in the Field of Healthcare : study aid. Dnipro : Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2023. 148 p.
 URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11847/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_Manual%20%d0%a7%d0%b0%d0%bf%d0%bb%d0%b8%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9.pdf
- [7] Daraojimba R. E., Farayola O. A., Olatoye F. O., Mhlongo N., Oke T. T. Forensic accounting in the digital age: a US perspective: scrutinizing methods and challenges in digital financial fraud prevention. *Finance & Accounting Research Journal*. (2023). No 5(11). P. 342–360.
 DOI: <https://doi.org/10.51594/farj.v5i11.614>
- [8] Дніпропетровський НДІСЕ Міністерства юстиції України. Методи, способи та прийоми, які використовуються при проведенні судово-економічних експертиз : методика (реєстраційний код 11.0.08). 2003.
- [9] Драган О. В., Любезніков Д. О. Стягнення збитків, завданих державі внаслідок корупційного кримінального правопорушення у кримінальному провадженні: діяльність прокурора. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. № 82(3). С. 158–164.
 DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.3.26>

- [10] Felix U. O. Evidence Collecting Processes and Fraud Examination: The Role of an Expert Forensic Accountant. *Asian Basic and Applied Research Journal*. 2022. No 4(1). P. 394–420.
URL: <https://jofresearch.com/index.php/ABAARJ/article/view/75>
- [11] Global Economic Crime Survey 2024 : Address the pervasive challenges of economic crime. *pwc.com*. (12 June 2024 p.).
URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/forensics/economic-crime-survey.html>
- [12] Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій : постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 410.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF#Text>
- [13] Деякі питання електронної системи охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 411.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF#Text>
- [14] Деякі питання договорів медичного обслуговування населення : постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2019 № 1073.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2019-%D0%BF#Text>
- [15] Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році : постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1394.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF#Text>
- [16] Капліна О., Шаренко С. Проблеми відшкодування збитків, завданих громадянину внаслідок збройної агресії: кримінальний процесуальний аспект. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. № 2(27). С. 12–31.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2022.02>
- [17] Харкевич Ю. І. Деякі способи вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із реалізацією програм державних гарантій медичного обслуговування населення та гуманітарною допомогою в період пандемії. *Світ наукових досліджень* : матеріали міжнар. мультидисциплін. наук. інтернет-конф. (Тернопіль, Україна ; Ополь, Польща, 27–28 верес. 2023 р.). Тернопіль : Наук. спільнота ; WSZIA w Opolu, 2023. С. 147–149.
- [18] Кірін Р., Гришак С., Петлюк Ю. Актуальні проблеми компенсаційного механізму відшкодування мілітарних збитків довкіллю. *Law. State. Technology*. 2024. № 1. С. 8–19.
DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/2024-1-2>
- [19] Клименко Н. І., Купрієвич О. А. Міжнародне співробітництво судово-експертних установ. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 130–134.
URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Klimenko_Kyprievuch.pdf
- [20] Лукова О. С. Удосконалення методичного забезпечення економічної експертизи облікових процедур щодо фінансових інструментів. *Криміналістика і судова експертиза*. 2023. № 68. С. 556–571.
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.56>
- [21] Meerts C. The private policing of economic crime – Corporate investigations and settlements. *Journal of Economic Criminology*. 2023. No 1. Art. 100016.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2023.100016>
- [22] Методика розрахунку тарифів : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.12.2019 № 2559.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1270-19#Text>
- [23] Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
- [24] Мулик Я. І. Нормативно-правове забезпечення економічної експертизи: стан та вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-9>
- [25] Парфентій Л. А. Судова економічна експертиза при розслідуванні корупційних злочинів. *Право і безпека*. 2022. № 4(87). С. 13–23.
DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.01>
- [26] Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 571 с.
- [27] Пиріг І. В., Бідняк Г. С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.
URL: <https://er.dduvs.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3719/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9F%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- [28] Pyrih I., Bidniak H., Pletenets V. Armed conflicts in the economic, social and legal context of the present: causes, regularities and contradictions. *Economic Annals-XXI*. 2019. No 175(1–2). P. 4–9.
DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V175-01>
- [29] Рева Т. М. Електронні документи як об'єкт судової економічної експертизи. *Криміналістичний вісник*. 2019. № 2(32). С. 53–59.
DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2019-32-2-53>

- [30] Шербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків : В деле, 2015. 560 с.
URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0dd2821b-1646-4d5c-965f-c20e08dc1479/content>
- [31] Шепітько В. Судова експертиза та судово-експертна діяльність: погляд крізь призму думок експертів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. № 30(1). С. 12–22.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2023.02>
- [32] Sidak J. G. Court-appointed neutral economic experts. *Journal of Competition Law and Economics*. 2013. No 9(2). P. 359–394.
DOI: <https://doi.org/10.1093/joclec/nht011>
- [33] Степанюк Р. Л. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з порушеннями бюджетного законодавства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2004. 261 с.
- [34] Степанюк Р. Л. Теоретичні засади методики розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2012. 475 с.
- [35] Цимбал П. В., Антонюк А. Б., Кузьменко О. В., Омельчук Л. В., Тимошенко О. А. Судово-експертна діяльність в Україні: навч. посіб. Київ : Європейський університет, 2024. 188 с.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2024

V. Bidniak,

Cand. Sc. (Law),

Doctoral Candidate of Criminalistics

and Pre-Medical Aid Department,

Dnipro State University of Internal Affairs

26 Nauky Ave., Dnipro, 49005, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6243-1939>

PROBLEMS OF CALCULATION AND CONFIRMATION OF DAMAGES CAUSED BY ILLEGAL ACTIONS OF SUBJECTS OF THE MEDICAL GUARANTEE PROGRAM

Abstract. The article examines one of the modern methods of committing criminal offences in the healthcare sector, namely, entering false information into the “eHealth” electronic system through medical information systems on the provision of medical services to patients under the medical guarantee programme, and highlights the problematic aspects of calculating and confirming damages caused by illegal actions of the subjects of the medical guarantee programme. The study used a combination of general scientific methods (analysis, synthesis, deduction, induction) and special methods of scientific knowledge (special legal method, comparative legal method, historical and legal method, sociological method, statistical method). The empirical basis is made up of the materials of 68 criminal proceedings, as well as the results of the dissertation research. The scientific novelty of the article lies in the formulation of proposals for regulating some issues of implementation of the programme of state guarantees of medical care for the population in 2024 in terms of using other tariffs in packages of medical services instead of the tariff defined as the global rate. In addition, the article reveals the peculiarities of budget financing of the healthcare sector introduced with regard to the modern technological process, and analyses the mechanism of calculating tariffs under the programme of state guarantees of medical care for the population. The author provides a comparative characteristic of the calculation in the packages of medical services paid for at the tariff, where the following are applied: capital rate, rate per treated case, rate per medical service, according to which payment for services is accrued and made for medical services provided to certain patients in the current period. The author underlines that neither a forensic expert nor an auditor can calculate the cost of such a medical service at the time of its provision, since the formula for calculating the global rate is multi-component and contains elements that are unknown at the time of entering information into the electronic healthcare system. The author proves that under such conditions both preparation for and attempted commission of a criminal offence under Article 191 of the Criminal Code of Ukraine and an attempt to commit an offence take place. The practical significance of the article is to improve certain provisions of current legislation with a view to ensuring transparency of the use of the State budget funds allocated for the implementation of the medical guarantees programme, establishing all the circumstances of a criminal offence, calculating the amount of damages caused, and bringing the perpetrators to criminal liability.

Keywords: criminal offence; pre-trial investigation; specialised knowledge; forensic economic expertise; audits; medical services; eHealth.